

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1987



BRNO 1990

Kultur an /inklusive einiger Grundrisse von Pfostenbauten/. Funde bewiesen auch eine Besiedlung zur Zeit der Horákovcer Kultur und in der römischen Kaiserzeit. Als jüngsten Fund können zwei zeitlich näher nicht datierbare Skelettgräber betrachtet werden.

VÝZKUM HRADISKA U SVITÁVKY V ROCE 1987 /okr. Blansko/

Antonín Š t r o f , AÚ ČSAV Brno

Sondážní práce se v tomto roce zaměřily na SV a V část Hradiska, především na hrany svahu a horní části svahu, drobnější sondy byly otevřeny i ve V části Hradiska.

Odkryv VIII v SV části Hradiska byl největší a přinesl také nejpodstatnější výsledky. Byl postupně odkrýván v pruzích kolmých ke svahu a 1 až 3 m širokých tak, aby mohla být neustále kontrolována stratigrafická situace. Celková šířka odkryvu byla 12 m, délka se pohybovala v rozmezí 12 - 14 m/a zachycovala především svah, jen z okrajů odkryvu vybíhaly sondy v šířce 2 m a zachycovaly 4 - 5 m plochy hradiska/. Na tento odkryv pak navazovala sonda X, situovaná již na ploše hradiska při JV okraji odkryvu VIII. V celém tomto prostoru byly zachyceny výrazné kulturní vrstvy o celkové síle až 2,3 m. Nejspodnější vrstva F je eneolitická a obsahuje keramiku jevišovické kultury, zvířecí kosti a kamennou destrukci opevnění na hraně svahu a v přilehlé části svahu. Vrstva takřka postrádá humózní a popelovitou příměs. Následující pravěká vrstva E je již silně humusovitá i popelovitá a obsahuje nálezy ze závěrečného úseku vývoje věteřovské skupiny. Vrstva je koncentrována především na bermě před opevněním /šířka bermy je až 2,5 - 3 m/. Opevnění v této fázi obepínalo na hraně svahu podkovovitě V okraj osídlené plochy a zabíhalo ještě zhruba 15 m na S svah. Mimo množství keramiky, zvířecích kostí, zrnotěrek aj. zde byl nalezen neúplný keramický model sekeromlatu. Na existenci kovoliteckého pracoviště na bermě ukazuje ohniště, jílem vymazaná kotlovitá jamka, 2 zlomky jednostranného keramického kadlubu a keramická dzyna. Vrstva E je překryta v úseku bermy i dále po vrstevnici asi 3 m širokou "stavební" sterilní vrstvou, která ukazuje, že opevnění bylo v další fázi prodlouženo dále po S svahu a snad uzavřelo celou plochu hradiště. Na této vrstvě ležící vrstva D /strukturou i barvou zhruba odpovídající předešlé vrstvě E/ obsahuje výraznou kamennou destrukci opevnění a keramiku z počátků lužických popelnicových polí a mohylové kultury. Následující výrazná vrstva C obsahuje v mnohem menší míře humózní a popelovitou složku a působí spíše dojmem jednorázově vzniklé destrukční vrstvy /její interpretaci ztěžuje fakt, že v areálu sídlištní plošiny je vrstva C již zasažena nebo přímo zničena úpravami v době hradištní/. Není dosud ani jednoznačné její datování. Oproti ostatním vrstvám obsahuje méně keramiky, z níž část patří do starolužického, část pak do slezského úseku vývoje popelnicových polí. Z vrstvy pochází na jedné straně z plochy 2 m² patrně rozptýlený depot několika desítek nášivek, spirálovitých trubiček a 2 měsíčkovitých závěsků z rozmezí B C/D až B D, na straně druhé pak byl uložen až takřka pod touto vrstvou slezský žárový hrob. Tato vrstva je pak na plošině překryta výrazně humózní mladohradištní vrstvou B, která zde obsahuje až 1 m vysoký a zhruba 3 m široký základ kamenné fortifikace, kterou na hraně svahu sleduje palisádový žlabek. Na plošině je pak vrstva B překryta vrstvou A se silnou příměsí malty a datovanou keramikou do průběhu 15. století. Na svahu potom vytváří obě vrstvy A a B promísenou humusovitou vrstvu a jejich obsah je smíchán. Sonda X v ploše hradiska byla zatím odkryta do úrovně kamenné destrukce ve vrstvě D.

K menším sondážním odkryvům lze počítat pokračování výkopu v sondě II ve V části hradiska, kde byl dokončen odkryv vnitřní prostory přízemí kamenné obytné věže a byla vysledována V kamenná zeď budovy, ležící Z věže. Obě stavby stojí na upravené, odkopané skále, z níž byly všechny předchozí vrstvy odstraněny. Nálezy z obou budov lze klást do pokročilého 15. století.

Na hraně SZ svahu pak byla otevřena zjišťovací sonda XI v šířce 1 m a délce 6 m, která zjišťovala 2,2 m hluboko upravenou podložní skálu se základem mladohradištní fortifikace, sledované opět palisádovým žlabem ve svahu. Až v koruně tohoto opevnění byl zapuštěn nezřetelný základ středověké zdi.

Na plošině při V obvodu hradiska, v těsné blízkosti severněji ležící sondy VI, byla otevřena sonda XIII 12 m zděli a šířce 3 - 6,7 m. Jejím cílem bylo zjistit další průběh a konstrukci mladohradištního opevnění v tomto úseku. Z obdélná část sondy zachytila situaci ještě na okraji plošiny. Na mírně klesající skalní podloží v hloubce 45 - 70 cm pod dnešním povrchem, nasedala již mladohradištní, tmavě šedá hlinitá vrstva, na bázi s ohništěm. Plynule navazující svrchní horizont světlejšího zbarvení obsahoval již i nálezy nejmladší fáze osídlení z 15. století. Při Z okraji sondy byla odkryta V základová zeď budovy, zjištěné na okraji plošiny již

roku 1985. Náleží rovněž až pozdně středověkému hrádku. Ve V části sondy, vějířovitě se rozvírající po svahu v JV ohybu návrší, se projevila již podstatně složitější situace. Na příkřeji se svažující zvětralé skále ležela kamenitá vrstva s nálezy keramiky střední doby bronzové. Při S a J okraji střední části sondy byla porušena a zčásti i odstraněna v mladohradištním období. K našemu překvapení zde již končila již málo zřetelná spálená vnitřní stěna dřevohlinitého opevnění z 12. - poloviny 13. století. Zevnitř, tj. na V, ji doprovázela kúlová jamka obložená kameny. Požárová destrukce nasedala na šikmo odkopanou pravěkou vrstvu a plynule vyznívala směrem k J, kde také rychle slábla mocnost hlinitého tělesa rozvalené hradby, vzhledem ke zvýšené úrovni skalního podloží. Na vnitřním úpatí valu byla zachycena kamenitá suť, jež může souviset se zpevněním vnitřního líce hradby v horní části. Dále k J stopy fortifikace zcela chyběly, na nevýrazný pravěký horizont nasedala pouze hlinitokamenitá sutová vrstva převážně s mladohradištní keramikou. V ní, přímo v J profilu, jsme našli dobře zachované železné kopí.

Hlavním přínosem této sezóny bylo zjištění spolehlivých stratigrafických poměrů a rozpoznání základních etap zejména pravěkého osídlení lokality. Závažné poznatky přinesl i odkryv fortifikací, jež však také nastolil nové otázky.

Erforschung von Hradisko bei Svitávka im Jahre 1987 / Bez. Blansko/. Die Sondierungsarbeiten konzentrierten sich in diesem Jahre auf den NO und O Teil des Hradisko, vor allem auf die Kanten des Hanges. Kleinere Suchgräben hat man auch im O-Teil von Hradisko geöffnet.

Die Abdeckung VIII im NO-Teil des Burgwalles erfasste in einer Breite von 12 m und einer Länge bis von 14 m die Kante des Hanges und seinen anliegenden Teil. Auf diese knüpfte am Plateau Sonde X an. In diesen Abdeckungen erfasste man Kulturschichten in einer Gesamtstärke bis zu 2,3 m. Die unterste Schicht F ist äneolithisch und enthält Funde der Jevišovicer Kultur, am Hang dann eine Steindestruktion vermutlich von einer Befestigung. Die darauffolgende Schicht E enthält Funde der Věteřover Gruppe. Die Befunde sind vor allem auf dem Plateau vor der destruierten Befestigung konzentriert. Es wurde hier ausser einer Menge an Keramik, Mahlsteinen, Knochen u.a. auch ein unkomplettes keramisches Modell einer Streitaxt gefunden. Auf einen Metallgiesser-Arbeitsplatz an dieser Stelle weisen Bruchstücke einer keramischen Gussform, eine Düse, eine Feuerstelle und ein mit Mergel ausgeschmiertes Grübchen. Die höher liegende Schicht D enthält eine ausdrucksvolle Steindestruktion einer Befestigung und Keramik aus den Anfängen der Lausitzer Urnenfelderkultur und Keramik der Hügelgräberkultur. Die darauffolgende Schicht C ist vielleicht der Rest einer zerfallenen Befestigung und enthält einerseits altlausitzer Funde, andererseits aus dem Abschluss der späten Bronzezeit. Diese Schicht ist dann vor allem auf dem Plateau von der jungburgwallzeitlichen Schicht B sowie mit dem steinernen Fundament einer Fortifikation überdeckt, welche auf der Hangkante ein Palisaden-Fundamentgräbchen verfolgt. Am Plateau ist dann noch Schicht A mit Überresten eines mittelalterlichen Hausberges.

Im O-Teil wurde die Abdeckung des Turminnenraumes des mittelalterlichen Hausberges beendet. Auf der Kante des NW-Hanges hat man Sonde XI ausgehoben, welche eine jungburgwallzeitliche Fortifikation auf dem Felsen festgestellt hat, die wiederum von einem Palisadengrübchen im Hang verfolgt war. Am O-Umlauf des Burgwalles hat man Sonde XIII gelegt, welche auf dem hergerichteten Felsen die Beendigung der jungburgwallzeitlichen Fortifikation festgestellt hat, die wiederum von einem Palisadengrübchen verfolgt war.

RETTUNGSGRABUNG IN KOBYLÍ /Bez. Břeclav/

Jana Stuchlíková, Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

Im Frühjahr 1987 wurde durch den Aushub für eine Wasserleitung am Kataster der Gemeinde Kobyly eine Siedlung der Kultur mit mährischer bemalter Keramik und der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur gestört. Die Lokalität befindet sich nordwestlich der Gemeinde am Fusse des Südhanges in der Flur "Kratina". Es gelang teilweise 10 Siedlungsobjekte und den Rest der Velaticer Kulturschicht /Mächtigkeit 70 - 100 cm/ zu untersuchen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1987

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulik
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Grafická úprava: L. Trávníčková
Na titulním listě: nádoba únětické kultury z Újezda u Brna
Tisk: **PENTA**
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné